

MODELE ODPOWIEDZI I SCHEMATY OCENIANIA

Część I – rozumienie czytanego tekstu

Zadanie sprawdzające rozumienie czytanego tekstu *Umiejętność życia*.

Model zawiera **przewidywane** odpowiedzi. Odpowiedzi ucznia mogą przybierać **różną formę językową**, ale ich sens musi być **synonimiczny** wobec modelu. Oceniając pracę ucznia, należy stosować punktację z modelu.

Uwaga: Za pełną odpowiedź przyznaje się maksymalną liczbę punktów, za niepełną – wskazaną w rubryce „punkty częściowe”. Nie należy przyznawać połówek punktów. Za brak odpowiedzi lub odpowiedź błędną nie przyznaje się punktów.

Nr zadania	Odpowiedzi	Maksymalna liczba punktów	Punkty częściowe
1.	<u>Podobieństwo</u> : zachodzenie biologicznych procesów; dążenie do przetrwania (odżywianie, sen, reprodukcja); <u>Różnica</u> : człowiek działa twórczo, przekształca świat.	1	0
2.	- żyć to znaczy wpływać na świat, - żyć to znaczy (...) przekształcać /świat/, - życie polega (...) na twórczym działaniu, - życie jest procesem, w wyniku którego wdzieramy się w otaczającą rzeczywistość naszym zachowaniem, czynami, postępowaniem, - życie polega na czynieniu użytku z życia.	1	0
3.	Każdy naród ma swoje, charakterystyczne dla siebie cechy. <i>lub</i> : Dany naród w charakterystyczny, tylko sobie właściwy sposób traktuje życie.	1	0
4.	<u>Biolog</u> : Życie to biologiczny proces. <u>Socjolog/historyk</u> : Życie to sposób myślenia i postępowania (sposób myślenia i postępowania charakterystyczny dla danej epoki lub grupy społecznej). <u>Filozof</u> : Życie to budząca zdumienie tajemnica, (tajemnica istnienia).	3	1 punkt za jedną poprawną definicję.
5.	Nierówna droga; droga.	1	0
6.	a) (akapit 7 jest rozwinięciem myśli akapitu 5.)	1	0
7.	<i>np.</i> Ciężkie życie to życie pełne problemów, najeżone trudnościami, pełne gorzkich, bolesnych przeżyć.	1	0
8.	W życiu należy szukać swojego miejsca. Człowiek powinien starać się znaleźć swoje miejsce w życiu, swoje powołanie.	1	0
9.	Człowiek dopiero wtedy poznaje i rozumie życie,	1	0

	kiedy sam je przeżyje. <i>lub:</i> Człowiek dopiero wtedy poznaje i rozumie życie, kiedy sam doświadczy różnych sytuacji.		
10.	a) <u>planowanie</u> jakiegoś działania (w życiu planujemy działania, nie można wszystkiego zaplanować), b) <u>przewidywanie</u> skutków działania (w życiu staramy się przewidzieć skutki swoich działań, nie można przewidzieć skutków wszystkich swoich decyzji).	1	0
11.	<i>np.</i> - należy popatrzeć na życie z dystansem, - należy popatrzeć na życie (lub jego fragmenty) jak na zamknięty okres, - należy spojrzeć na życie przy końcu jakiegoś okresu życia, - należy ujrzeć związki między życiowymi planami a ich realizacją.	2	1 punkt za wypisanie jednego warunku
12.	c) (sztuka życia)	1	0
13.	d) (Życie samo w sobie nie jest dobrem ani złem, dobrem jest tylko życie dobre)	1	0
14.	<i>np.</i> - należy wpływać na rzeczywistość, kształtować rzeczywistość, twórczo działać, - należy doświadczać różnych przeżyć, - należy planować działania i realizować je, - należy patrzeć na życie z dystansem, - należy rozpoznać swoje miejsce w życiu, swoje powołanie.	3	1 punkt za sformułowanie jednej zasady
15.	d) (popularnonaukowym)	1	0

Część II – pisanie własnego tekstu

Temat 1. Wyjaśnij kluczowe znaczenie przytoczonej sceny dla stworzenia portretów głównych bohaterów *Ludzi bezdomnych* Stefana Żeromskiego. Porównaj postawę doktora Judyma i Joasi. Odczytaj przytoczony fragment w kontekście całej powieści.

I ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 25 punktów)

Punktacja

1. Usytuowanie sceny w powieści

0 - 3

np.

- końcowa scena utworu,
- scena umieszczona w rozdziale z symbolem rozdartej sosny,
- przyjazd Joasi do Zagłębia w celu spotkania z Judymem, omówienia wspólnej przeszłości,

- ostatnia rozmowa bohaterów,
- scena rozstrzygająca o losach bohaterów.

2. Podobieństwo postaw doktora Judyma i Joasi

0 - 5

np.

- podobna wrażliwość na los biedoty,
- chęć niesienia pomocy najuboższym,
- poczucie bezdomności (w sensie dosłownym) - brak domu, brak stałego miejsca pobytu,
- poczucie bezdomności (w sensie metaforycznym) - osamotnienie w realizacji swoich życiowych planów i projektów pomocy innym,
- wzajemna miłość,
- u podłoża skryzalizowanej postawy podobna przeszłość - sieroctwo, trudne warunki bytowania, wybór zawodu społecznie użytecznego,
- nawiązanie do symboliki tytułu powieści.

Różnice świadczące o indywidualizacji postaw bohaterów

3. Postawa doktora Judyma

0 - 9

np.

- jest rozdarty wewnątrz,
- nawiązanie do symboliki rozdartej sosny,
- uważa, że szczęścia osobistego, miłości rodzinnej nie da się pogodzić z pracą dla najuboższych, wyrzeka się szczęścia osobistego,
- obawia się, że związek z kobietą uczyni z niego egoistę, dorobkiewicza,
- odrzuca miłość Joasi,
- wybiera samotną drogę w pracy dla biedoty,
- pragnie poświęcić całe życie pracy dla ubogich,
- uważa, że ma do spłacenia dług wobec warstw najuboższych,
- ma poczucie odpowiedzialności za naprawę zła na świecie,
- przekonuje innych do pomocy biedocie (wykład na spotkaniu lekarzy, otwarcie gabinetu lekarskiego w Warszawie, domaganie się osuszenia stawów w Cisach, pomoc robotnikom w Zagłębiu).

4. Postawa Joasi

0 - 4

np.

- chce pomagać Judymowi w jego pracy,
- uważa, że szczęście osobiste da się pogodzić z pracą dla najuboższych,
- marzy o posiadaniu własnego domu,
- marzy o stworzeniu rodziny z Judymem,
- cierpi, kiedy zostaje odrzucona przez Judyma,
- godzi się z decyzją ukochanego, ma świadomość przegranej.

5. Wnioski

- Pełny wniosek (zawiera uogólnienie) 4
Końcowa scena *Ludzi bezdomnych* puentuje dylematy moralne głównych bohaterów, ukazuje, że życie polega na dokonywaniu wyborów. Wybory te, podobnie jak sposób widzenia świata, są zdeterminowane przez przeszłość, doświadczenia, typ wrażliwości bohaterów. Konsekwencje ponoszą nie tylko oni, ale i ich najbliżsi. Prawdę tę ilustruje postawa doktora Judyma, który, aby realizować własne idee, unieszczęśliwia Joasię.
- Częściowy wniosek 2
Zwrócenie uwagi na podobieństwo wyznawanych wartości, stawianie podobnych celów życiowych przez Judyma i Joasię, przy jednoczesnym wyborze różnych dróg ich realizacji - Judym wybiera samotność i tym samym przesądza o niespełnieniu marzeń Joasi.
- Próba podsumowania 1
Zauważenie różnicy dotyczącej marzeń, celów życiowych doktora Judyma i Joasi.

II KOMPOZYCJA (maksymalnie 5 punktów)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnątrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 5
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części, 3
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III STYL (maksymalnie 5 punktów)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 5
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka, 3
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV JEZYK (maksymalnie 12 punktów)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia i fleksja, 12
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, 9
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne składnia, słownictwo i frazeologia, 6

- język w całej pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, słownikowych, frazeologicznych i fleksyjnych, **3**
- język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, słownikowych i frazeologicznych. **1**

Uwaga: *jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.*

V ZAPIS (maksymalnie 3 punktów)

- bezbłędna ortografia; poprawna interpunkcja (nieliczne błędy) **3**
- poprawna ortografia (nieliczne błędy II stopnia); na ogół poprawna interpunkcja **2**
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia); interpunkcja niezakłócająca komunikacji (mimo różnych błędów). **1**

Uwaga: *jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.*

VI SZCZEGÓLNE WALORY PRACY 0 – 4

Temat 2. Scharakteryzuj postawę Tartuffe’a i Elmiry, zwracając uwagę na cel i sposób ich postępowania. Zanalizuj przytoczone fragmenty *Świętoszka* Moliera, dotyczące opinii o Tartuffie, motywów zachowania Elmiry. Odczytaj je w kontekście całego utworu.

I ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 25 punktów)

Punktacja

- 1. Wstępne rozpoznanie sytuacji 0 – 2**
np.
- dostrzeżenie obłudy jako głównego tematu komedii,
 - zdefiniowanie udawania jako celowego wprowadzania w błąd innych, stwarzania pozorów, zakładania maski,
 - dostrzeżenie, że bohaterowie nie są obojętni wobec udawania – zakładają maskę, stwarzają pozory, przyjmują udawanie za prawdę, walczą z udawaniem,
 - dostrzeżenie, że autor ośmiesza hipokryzję.

Postawa Tartuffe'a

2. Określenie, kogo udaje i kim jest naprawdę Tartuffe:

0 – 3

np.

- w sposób przesadny udaje człowieka pobożnego,
- jest oszustem, hipokrytą, człowiekiem dwulicowym,
- jest człowiekiem podstępny, chytrym,
- wykorzystuje naiwność innych dla osiągnięcia korzyści,
- dostrzeżenie związku między postawą Tartuffe'a i tytułem utworu.

3. Określenie, w jakim celu udaje:

0 – 3

np.

- aby zdobyć zaufanie Orgona, wkraść się w jego łaski,
- aby uzyskać korzyści majątkowe, zagarnąć majątek Orgona,
- aby przejąć kontrolę nad decyzjami Orgona,
- aby uwieść żonę Orgona.

4. Określenie, w jaki sposób udaje:

0 – 2

np.

- manifestuje przesadną pobożność (*np. pokornie klękał u ołtarzy, wzdychał, to się krzyżem rozkładał pokornie na ziemi, / Aby dotknąć posadzki usty pokornemi*),
- odwołuje się do systemu wartości Orgona (Orgon był wierzący, dlatego Tartuffe udawał człowieka bardzo pobożnego),
- nakłada maskę.

5. Określenie wyniku gry Tartuffe'a:

0 – 1

np.

- Orgon uwierzył Tartuffe'owi, stał się marionetką w jego rękach,
- Orgon cenił Tartuffe'a wyżej niż rodzinę (*nazywa go swym bratem, miłuje go bardziej/Niż własną matkę*),
- Tartuffe skłócił rodzinę.

Postawa Elmiry

np.

6. Określenie, jaka jest Elmira:

0 – 3

- wierna,
- uczciwa,
- sprytna,
- kocha rodzinę.

7. Określenie, w jakim celu udaje: **0 – 3**

Np.

- chce zdemaskować oszustwa Tartuffe'a (*Chcę w ten sposób obnażyć tę duszę obłudną*),
- chce przekonać męża o nieuczciwości Tartuffe'a,
- chce, aby zwyciężyła prawda,
- chce ratować swoją rodzinę.

8. Określenie, w jaki sposób udaje: **0 – 3**

np.

- stosuje podstęp, zawiązuje intrygę, planuje udać osobę zainteresowaną Tartuffe'em (*Chcę udać miłość*),
- udaje, aby zdemaskować udawanie Tartuffe'a, zostaje sprowokowana do udawania przez obłudne zachowanie Tartuffe'a,
- przygotowuje „przedstawienie” (ukrywa męża pod stołem, daje mu instrukcje, jak ma się zachować – mąż ma być świadkiem i reżyserem decydującym o zakończeniu „przedstawienia” (*Przerwę grę, skoro już się pobitym okażesz / I tylko tak daleko zajdę, jak sam każesz*),
- komizm sytuacji (mąż ukryty pod stołem).

9. Określenie wyniku gry Elmiry: **0 – 1**

Np.

- Elmira osiągnęła cel – Tartuffe został zdemaskowany jako oszust.

10. Wnioski

Pełny wniosek **4**

Dostrzeżenie, że bohaterowie podejmują grę, aby uzyskać określone korzyści, gra nie jest dla nich celem samym w sobie; kierują nimi złe (Tartuffe) lub dobre (Elmira) pobudki. Hipokryzja jako gra zostaje zdemaskowana (jeśli życie przeradza się w grę, to człowiek staje się aktorem, a świat – sceną, teatrem).

Częściowy wniosek **2**

Dostrzeżenie, że bohaterowie udają, aby uzyskać określone korzyści, gra nie jest dla nich celem samym w sobie. W walce dobra ze złem dobro zwyciężyło.

Próba podsumowania **1**

Ogólne, podsumowujące refleksje na temat udawania w życiu.

II KOMPOZYCJA (maksymalnie 5 punktów)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu

– podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna **5**

wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym,

– uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części, **3**

– wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna. **1**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III STYL (maksymalnie 5 punktów)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, **5**
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka, **3**
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe. **1**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV JĘZYK (maksymalnie 12 punktów)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, **12**
poprawne: słownictwo, frazeologia i fleksja,
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, **9**
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne składnia, słownictwo i frazeologia, **6**
- język w całej pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, słownikowych, frazeologicznych i fleksyjnych, **3**
- język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, słownikowych i frazeologicznych. **1**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V ZAPIS (maksymalnie 3 punktów)

- bezbłędna ortografia; poprawna interpunkcja (nieliczne błędy) **3**
- poprawna ortografia (nieliczne błędy II stopnia); na ogół poprawna interpunkcja **2**
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia); interpunkcja niezakłócająca komunikacji (mimo różnych błędów). **1**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI SZCZEGÓLNE WALORY PRACY

0 – 4

